

ANALIZA BILANSA

Dodatak „Narodnom Blagostanju“

BROJ 35

BEOGRAD, 28. AVGUST 1937.

GODINA IX

Sadržaj:

Opšte jugoslovensko bankarsko društvo a. d. Beograd—Zagreb
 Местна хранилница љубљанска, Љубљана
 Prvo jugoslovensko transportno a. d. Schenker & Co., Beograd

OPŠTE JUGOSLOVENSKO BANKARSKO DRUŠTVO A. D., BEOGRAD—ZAGREB

Kao što je poznato, posle izbijanja bankarske krize kod nas u jesen 1931 godine odjednom je prestalo prikupljanje i koncentrisanje kapitala i u onim našim privatnim novčanim zavodima koji su do tada s pravom uživali potpuno poverenje publike. Preplašeni događajima na stranim novčanim tržištima, ulagači su počeli da vrše ogroman pritisak na sve novčane zavode. Kako je i pomoć emisione banke izostala, a situacija je bila još i pogoršana zakonodavnim merama o zaštiti zemljoradnika, i velika većina naših banaka bila je primorana da se posluži zaštitom.

Opšte jugoslovensko bankarsko društvo spada među vrlo retke vodeće novčane zavode koji se nikako nisu koristili moratorijumom — ni de jure ni via facti. Doduše, panika ulagača iz 1931/1932 godine bila je opšta, pa se morala osetiti i na uložcima ovoga zavoda, jer ulagači, zbog nenormalnog psihološkog stanja u kome su se u ono vreme nalazili, nisu bili u stanju da odvajaju jedan zavod od drugoga, makar za to postojali i najtipičniji elementi za razlikovanje. Ipak treba priznati da je ovde neopravdana panika ulagača srazmerno vrlo brzo suzbijena, blagodareći odluci bančine uprave da ulagačima bez ikakvog odlaganja i bez pitanja isplaćuje svaki zatraženi iznos. Ovde su na taj način uložni knjižice za vrlo kratko vreme svedeni na jednu trećinu njihovog ranijeg iznosa, ali su isto tako brzo i širi krugovi došli do saznanja o solidnosti zavoda, o njegovom jakom zaleđu i o ogromnom likviditetu njegovih plasmana. U vezi s tim odliv uloga po knjižicama prestao je već u 1932 godini, a uložni po tekućim računima pokazivali su ponovno čak i izvesan porast.

Opšte jugoslovensko bankarsko društvo nije se zanelo lakoćom kojom je, kao što smo spomenuli, dosta rano suzbilo neopravdanu paniku ulagača. Naprotiv, ne žaleći žrtve, ono je stalno povećavalo svoj likviditet. Tome treba dodati da se bančina uprava striktno pridržavala svog programa apsolutnog pročišćavanja aktive. Sva i malo sumnjiva potraživanja najrigoroznije su otpisivana. U toku poslednje četiri godine izvršeni su sledeći otpisi:

	1933	1934	1935	1936
	u hiljadama dinara			
Nenapl. potraž.	22.137	16.423	3.613	3.419
Kursne razlike	1.917	869	—	—
Ukupno	24.054	17.292	3.613	3.419
Za to su upotrebljena sledeća sredstva:				
Iz tek. dobiti	6.156	4.292	3.613	3.419
Red. rezervni fond	12.568	—	—	—
Lat. rezerva	5.330	—	—	—
Spec. rezerva	—	13.000	—	—
Ukupno	24.054	17.292	3.613	3.419

Kad se radilo o tome da se banka dovede u što normalnije stanje i da se pojača njena kreditna snaga, ni njeni akcionari nisu žalili nikakve žrtve. Tako su 1934 godine veliki strani akcionari sasvim dobrovoljno poklonili banci 40 miliona dinara oličenih u 200 hiljada akcija à 200 dinara, koje

je ona mogla da amortizira bez ikakvih troškova. U vezi s tim glavnica je snižena od 100 na 60 miliona, a dobivena razlika od 40 miliona upotrebljena je za stvaranje specijalne rezerve, koja nije uneta u bilans, već je data u ruke upravi za pokriće eventualnih gubitaka. Od ove rezerve upotrebljeno je u 1934 godini 13 miliona, a ostatak od 27 miliona ostaje kao interna specijalna rezerva za pokriće eventualnih budućih gubitaka koji bi mogli nastati likvidacijom aktiva.

Na unutrašnjem snaženju zavoda radi se i dalje. Na poslednjoj glavnoj skupštini, koja je održana 31 jula o. g., odlučeno je, naime, da se stvori još jedna nova specijalna rezerva od 27 miliona dinara. Njeno stvaranje je već osigurano sporazumom koji je bančina uprava postigla s glavnim akcionarima. Ova rezerva će se obrazovati novim uplatama akcionara, i to po 90 dinara na svaku izdatu akciju. Ovo je novi potpuno dobrovoljni poklon akcionara njihovoj banci. Istovremeno ovo je nov dokaz njihove volje da banku osposobe za dalju ekspanziju i da je sačuvaju od svakog iznenađenja. Inače, ova činjenica nam pokazuje koliko je korisno po banku da ima jake patronizirajuće zavode na strani.

U donjoj tablici donosimo glavne bilansne pozicije za četiri poslednje godine. One su još jedan dokaz neobično zdrave poslovne politike Opšteg jugoslovenskog bankarskog društva. Sa zadovoljstvom ističemo da je ovom zavodu već u toku 1932 godine pošlo za rukom da definitivno prebrodi bankarsku krizu. Nikakve smetnje nisu mogle da spreče ili uspore postepeni uspon koji je posle toga naišao. Razvitak bančnih poslova u prošloj godini bio je takođe potpuno zadovoljavajući. Konsolidovanje bančinog stanja, likvidacija preostalih starih dužničkih računa i njihovo prečišćavanje su znatno napredovali, poslovanje je bilo mnogo življe, a i dnevno raspoloživa sredstva su opet nešto porasla. Bančin razvitak je uopšte neobično zdrav, obazrivost u pogledu ulaženja u nove poslove — optimalna, a priliv novih uloga je stalan.

Aktiva	Račun izravnjanja			
	1933	1934	1935	1936
	u hiljadama dinara			
Blagajna	79.137	72.516	86.408	86.800
Menice	49.750	49.405	38.463	33.452
Dužnici	196.862	168.302	174.742	190.797
Hart. od vred.	5.253	6.673	18.934	23.603
Nepokretnosti	20.609	20.896	20.811	20.660
Prelazni račun	409	349	630	363
Gar., akreditivi itd.	45.292	65.760	60.497	92.105
Pasiva	1933	1934	1935	1936
Glavnica	100.000	60.000	60.000	60.000
Red. rez. fond	15.000	15.000	15.000	15.000
Uložni na knjižice	41.583	54.273	71.426	72.478
Uložni po tek. rač.	114.606	116.518	139.533	155.682
Poverioci	79.384	71.578	53.212	51.291
Reeskont	807	—	—	—
Gar., akreditivi itd.	45.292	65.760	60.497	92.105
Prenos dobiti iz ran. g. (704)	(638)	(770)	(817)	(817)
Dobit tek. god.	(6.090)	(4.424)	(3.659)	(3.825)
Ost. dobiti posle otpisa	638	770	817	1.223
Zbir bilansa	397.312	33.901	400.485	447.780

Račun gubitka i dobitka

Rashodi				
Kamate	11.799	10.817	9.761	9.290
Plate i troškovi	10.715	10.660	10.548	10.362
Porezi	1.284	1.393	1.195	2.070
Otpis nenapl. potraž.	16.807	16.422	3.613	3.419
Otpis lat. rezervi	5.330	—	—	—
Otpis kurs. razlika	1.917	869	—	—
Višak kao dobit	638	770	817	1.223
Prihodi				
Prenos dobiti	704	638	770	817
Kamata	20.975	19.934	18.288	16.965
Provizije i razni	8.221	6.672	6.186	7.780
Od nepokretnosti	693	688	690	802
Prenos iz spec. rez.	—	13.000	—	—
Prenos iz rez. fonda	12.568	—	—	—
Upotreblj. latentna rez.	5.330	—	—	—
Zbir prih. ili rashoda	48.491	40.933	25.934	26.364

Opšte jugoslovensko bankarsko društvo u svom današnjem obliku nastalo je 1928 godine, kada su zagrebački i beogradski filijali Wiener Bank-Vereina uz učešće domaćih kapitalista i oslonom na strane protektore (u prvom redu Banque Belge pour l'Étranger) pretvoreni u samostalno akcionarsko društvo sa glavnicom od 100 miliona i rezervama od 25 miliona dinara. Do kraja 1929 godine zbir bilansa je bio porastao na 602 miliona. Priliv kapitala u 1929 i 1930 bio je toliki, da ga zavod nije mogao bez opasnosti da plasira u zemlji. Zbog toga je neplasirani višak upotrebljen za isplatu stranih poverilaca, tako da krajem 1930 i zbir bilansa pada na 540 miliona dinara. U vezi sa panikom ulagača u septembru 1931, kao i sa zakonom o zaštiti zemljoradnika od aprila 1932 godine dolazi i ovde, kao što je već spomenuto, do izvesnog odliva uloga, što ima za posledicu smanjenje zbira bilansa na 394 miliona krajem 1932. Međutim, privremeno prekinuti proces povećavanja tuđih sredstava posle toga se stalno nastavlja. U 1934 godini, istina, nije bilo povećanja obrtnog kapitala odnosno zbira bilansa, ali to dolazi otuda što je glavnica reducirana sa 100 na 60 miliona.

Ulozi, na knjižice i po tekućim računima, koji su krajem 1930 godine, pre bankarske krize, iznosili 163 miliona dinara svedeni su do kraja 1932 godine na 67 miliona. Krajem 1936 oni su dostigli iznos od 228 miliona dinara. To znači da su u odnosu na godinu koja je neposredno prethodila 1931, u kojoj je izbila bankarska kriza kod nas, povećani za oko 40%, a prema najnižem stanju iz 1932 godine oni su povećani za čitavih 240%. To je neobično markantan znak povraćeno i učvršćenog poverenja. Sličan razvitak kod naših privatnih novčanih zavoda je gotovo bez primera. Prošle godine ulozi su porasli za preko 17 miliona. Inače, porast se nastavlja i u 1937 godini. Što se tiče poverilaca, oni su bili pali sa 165 miliona u 1930 na 164 miliona u 1931, što znači da su bili ostali gotovo nepromenjeni. U 1932 smanjeni su za 15 miliona. Pošto je u toku poslednje četiri godine priliv uloga bio znatan, a nije bilo moguće plasirati sva raspoloživa sredstva u potpuno sigurne i mobilne poslove, »poveriloci« su reducirani sa 149,3 miliona u 1932 na 51,3 miliona krajem 1936. Sa popravljanjem opštih privrednih prilika i poboljšanjem uslova za plasiranje raspoloživih sredstava sigurno će ponovno porasti i ova pozicija. Reeskontni kredit kod Narodne banke je slabo iskorišćavan, odnosno čedni iznosi koji su se javljali u 1931 i 1933 godini u celosti su isplaćeni.

Na aktivnoj strani bilansa vidimo da dnevno raspoloživa sredstva krajem 1936 iznose 86,8 miliona. Ukupna tuda sredstva, koja iznose 279,5 miliona, pokrivena su sa preko 31% gotovinom, potraživanjima po žiro-računima i blagajničkim zapisima. To je ogroman likviditet. Veći stepen likvidnosti teško je i zamisliti. Likviditet je, kao što je poznato, skupa stvar, ali akcionari čine rado i tu žrtvu za što bolji kredit njihove banke. Imali smo, inače, već priliku da podvučemo da

je kod Opšteg jugoslovenskog bankarskog društva likviditet sve više povećavan ukoliko se kriza više pogoršavala. Kod podeljivanja kredita finansiranja sa dužim rokovima se potpuno izbegavaju. Najglavniji plasman pretstvaljaju dužnici po tekućim računima, koji su prethodne godine porasli za 6,3 miliona, a prošle godine za daljih 16 miliona dinara, na 190,8 miliona, dok su ranije stalno opadali, sa 363 miliona u 1930 na 168,3 miliona dinara krajem 1934 godine. Menični portfelj bio je najveći u 1931 godini sa 59 miliona. Posle toga on se postepeno ali stalno smanjuje i krajem 1936 iznosi 33,45 miliona dinara. Hartije od vrednosti kretale su se od 1930 do kraja 1934 godine između 5 i 7 miliona dinara. U 1935 su povećane za 12,26 miliona, delom zbog povećanja bančinog plasmana u državnim hartijama od vrednosti, a poglavito zbog preuzimanja jednog dela akcija nove emisije »Slaveks« d. d. za šumsku industriju. U 1936 kod bančinog portfelja hartija od vrednosti imali smo dalje povećanje od 4,67 miliona, od čega je veći deo nastao usled aranžmana sa jednim dužnikom. Dužnici za garancije, akreditive itd., koji su se od 1931 do 1935 stalno kretali između 45 i 65 miliona, prošle godine su porasli za oko 32 miliona, što treba pripisati pojačanoj aktivnosti bančinoj u toj poslovnoj grani.

Račun gubitka i dobitka za 1936 godinu pokazuje, pored uvećanih izdataka za poreze, ponovno sniženje plaćenih kamata i režijskih troškova. Na drugoj strani je smanjena i aktivna kamata usled nekih aranžmana sklopljenih sa starim dužnicima, kao i zbog opšteg sniženja kamatne stope i održavanja visokog stanja likvidnih sredstava. Međutim, porasli su prihodi od provizije i ostali bančini prihodi, blagodareći stalnom povećavanju bančinog poslovanja. Naročito jak bio je devizni posao. Čisti poslovni višak iznosi 3,83 miliona prema 3,66 miliona u 1935 godini. Sa prenosom iz prethodne godine višak iznosi 4 miliona 642 hiljade. Od toga je upotrebljeno za otpise starih nenaplativih potraživanja 3,42 miliona, a ostatak od 1,22 miliona prenet je na novi račun.

Pored glavnih zavoda u Beogradu i Zagrebu, društvo ima i svoje filijale u Ljubljani i Novom Sadu. U upravi su g.g.: Pol Ramlo, potpredsednik; d-r Ivo Benković, Nikola Berković, Oto Frojnd, Rober Ged, Vladimir B. Godevac, Edmond Goldšmit, d-r Vasilije I. Jovanović, d-r Milan Marić, d-r Emil Miler, Oskar Polak, d-r Ivan Ribar i Alfred Švarc, članovi. U nadzornom odboru nalaze se gospoda Pavle V. Mijatović, d-r Adolf Kanic, Jovan D. Krsmanović, Nikola Najman i Georg Tengler.

МЕСТНА ХРАНИЛНИЦА ЉУБЉАНСКА, ЉУБЉАНА

Završni računi Љубљанске местне хранилнице за 1936 годину су нарочито интересантни, јер садрже прве резултате прошлогодишње акције за успостављање ликвидности. Готово најглавнији узрок њене неликвидности били су општински зајмови. Љубљанска општина дуговала јој је око 115 милиона динара са роком од 15, 25 па чак и 50 година. Према томе за нормализацију прилика у Местној хранилници щубљанској било је потребно да јој Општина врати знатан део свог дуга и пре уговорених рокова. То је прошле године учињено. Општина је у ту сврху од Државне хипотекарне банке у Београду добила 7% зајам од 30 милиона динара с 15-годишњим амортизационим роком. Поред тога она је била расписала и други 6%-ни облигацијски зајам од 20 милиона динара, који се је могао уплаћивати у готовини по курсу од 97 или у уложним књижицама Местне хранилнице щубљанске „al pari“. Приход из оба зајма у целости је употребљен за отплату дуга Местној хранилници.

Благодарећи овим мерама ситуација се почела нагло поправљати. Нагло се вратило и поверење публике у овај највећи новчани завод у Дравској бановини, тако да је потпуно оправдана нада да ће се овде поновити пример Загребачке градске штедионице, која је показала сјајан полет после извршене акције за нормализовање њеног постовања. И код Љубљанске местне хранилнице прилив но-

вих улога је појачан, а стари рачуни се све више ликвидирају. То јој је омогућило да 1 децембра 1936 године ослободи од ограничења све старе улоге до 5.000 динара. То ослобођење је обухватило око 29.000 односно три четвртине свих улагача са укупном сумом улога од око 29 милиона динара. Само врло незнатан број улагача је затражило исплату. Огромна већина оставила је и даље свој новац у Местној хранилници, чија сигурност није никада дошла у питање. У току 1937 прилике су се и даље нагло поправљале, тако да су 1 марта 1937 ослобођени односно пренети на нови рачун и сви стари улози до 10.000 динара, а од 15 јула о. г. исплаћују се и сви улози који не прелазе 20.000 динара. Тиме су тако звани „мањи и средњи улози” потпуно ликвидирани. Као што се види, акција за мобилизовање Хранилнице је потпуно успела.

Иначе, Местна хранилница љубљанска је већ отписала и све своје губитке, који су били настали услед опште привредне депресије. Прошле године су отписи сумњивих потраживања износили 2,6 милиона, од чега отпада на отпис земљорадничких дугова 1 милион и на текуће рачуне 1,6 милиона. Образован је и посебан фонд за отписе евентуалних будућих сумњивих потраживања од 3,77 милиона. Местна хранилница нема више готово никаквих сумњивих потраживања, које би морала отписивати, па је почетком јануара о. г. одлучила да учини извесне олакшице и својим дужницима. Дебетна каматна стопа је снижена просечно за 1%. Њени хипотекарни дужници плаћаће убудуће 7% камате, уместо досадашњих 8%. Каматна стопа на чисте меничне кредите је спуштена са 9 на 8%, а на зајмове општинама са 8 на 7%, изузевши зајмове љубљанске општине, за које важи каматна стопа од 5½% према ранијих 6%. Ова одлука је такође један доказ о рашчишћавању ситуације. Смањење дебетне каматне стопе имаће за последицу опадање прихода од камате за око 3 милиона динара. Међутим, то не значи да ће се смањити и чисти добитак, јер — као што је већ споменуто — Местна хранилница нема више потребе да врши знатније отписе сумњивих потраживања.

У наредној табели доносимо главне билансне позиције Хранилнице за четири последње године. Односне цифре нам најбоље илуструју значење и финансијску снагу овог важног комуналног новчаног завода, као и осетно побољшање прилика које је наступило после наплате знатног дела старог потраживања од Љубљанске општине.

Активна	Рачун изравњања			
	1933	1934	1935	1936
	у хиљадама динара			
Хипотекарни зајмови	37.083	32.302	28.059	21.773
Општински зајмови	120.590	126.193	123.321	75.385
Менице	5.601	3.300	3.180	3.243
Текући рачуни	229.226	198.918	187.659	167.683
Кредитно друштво	6.478	6.614	6.875	7.434
Новчани заводи	12.261	16.397	21.827	26.808
Хартије од вредности	30.241	32.223	30.958	31.741
Благајна	1.063	1.235	2.035	52.027
Непокретности	10.629	10.383	10.467	10.450
Прелазни рач. камата	3.178	5.880	7.465	4.188
Разна актива	1.333	1.107	1.315	4.885
Пасива				
Улошци	424.619	407.497	392.727	372.022
Ломбард	1.154	1.636	686	1.150
Реесконт	11.601	8.982	8.732	8.732
Разни повериоци	762	1.452	1.669	1.925
Прелазни рачуни	—	645	613	3.260
Пензионни фонд	1.100	2.100	5.100	(5.355)
Резервни фонд	11.112	11.514	12.525	17.403
Добитак	402	1.011	1.108	1.124
Збир биланса	451.515	434.837	423.161	405.617

Пре свега пада у очи огромно повећање ликвидности завода. Готовина улагања, која је крајем 1935 изно-

сила само 2 милиона, достиже у 1936 години 52 милиона динара. На повећану ликвидност указује и повећање потраживања код новчаних завода, са 21,8 милиона крајем 1935 на 26,8 милиона у 1936. Највећи део готовине добивен је од 30 милионског зајма Љубљанске општине, који је одобрила Државна хипотекарна банка у Београду. Општина је исплатила даљих 20 милиона свога дуга благодарећи већ споменутој емисији облигационог 6% зајма, који је уплаћен скоро искључиво у старим уложним књижицама Местне хранилнице. У вези с тим у активи биланса видимо огромно смањење општинских зајмова, са 123,3 милиона у 1935 на 75,3 милиона динара у 1936. Од овог износа отпада још око 70 милиона на дуг Љубљанске општине, а 5,3 милиона на кредите са краћим роком који су одобрени неким другим мањим општинама у Дравској бањини.

Прошле године је лепо напредовала и ликвидација осталих старих рачуна. Тако су, на пример, хипотекарни зајмови смањени за 6,3 милиона, на 21,77 милиона динара. Код дужника по текућим рачунима смањење износи равно 20 милиона динара. Крајем 1935 они су били исказани са 187,6 милиона, а у току 1936 Местна хранилница је поделила нових кредита по тек. рачунима за 36 милиона, а наплатила је 56 милиона динара. Стања осталих позиција у активи остала су готово непромењена у односу на претходну годину. Менице износе 3,2 милиона. У току 1936 есконтвано је нових меница за 34,85 милиона, а наплаћено је 34,79 милиона. То значи да су менице стварно краткорочне. Иначе, треба нагласити да су сви нови као и ослобођени стари улози пласирани потпуно ликвидно, тако да се могу странкама у сваком тренутку у целости да врате.

У пасиви постоје само две знатније промене код резервних фондова и улога. Пре свега видимо да су резервни фондови Хранилнице повећани са 12,5 милиона у 1935 на 17,4 милиона динара крајем 1936. Укупне резерве, урачунавши и вишак добити и пензионни фонд, достижу 24 милиона динара, док су пре банкарске кризе у 1930 години износиле само 6,8 милиона. Улози су смањени за 19,7 милиона, са 392,7 милиона у 1935 на 372 милиона крајем 1936 године. То је искључиво у вези са већ споменутом емисијом 6% општинског облигационог зајма од 20 милиона, који је највећим делом уплаћен уложним књижицама Местне хранилнице. Када ово узмемо у обзир, видимо да се стање осталих улога није углавном уопште променило. Међутим, треба узети у обзир да је акција за успостављање ликвидности код Љубљанске местне хранилнице извршена тек пред крај 1936 године, тако да су њене повољне последице могле потпуно доћи до изражаја тек у овој години, у којој је прилив нових улога заиста знатан. Према најновијим подацима, почетком јула ове године нови улози су износили 71 милион динара према 46 милиона крајем 1936. То значи да се у првој половини ове године стање нових улога повећало за око 25 милиона, док је повећање у целој 1936 износило само 18 милиона.

Вишак прихода над расходима у 1936 износи 7,91 милиона динара. Бруто приходи су износили 26,86 милиона (према 28,2 милиона у 1935). Од тога отпада на приходе од камате 25,3 милиона (према 27,6 милиона у 1935). Расходи износе 18,95 милиона (према 19,34 милиона у претходној години), и то пасивна камата 15,72 милиона (16,11), управни трошкови 2,54 милиона (2,62) и пореза 681 хиљада (700). Од вишка прихода над расходима употребљено је: за отпис дубиоза 2,65 милиона, за отпис намештаја и непокретности 362 хиљаде, за дотацију фонду за евентуална будућа сумњива потраживања 3,77 милиона, а остатак од 1,12 милиона као чиста добит дотиран је редовном резервном фонду.

У упрви Местне хранилнице љубљанске су господа: Д-р Јосип Камушић, претседник; Антон Ројина, потпретседник; Антон Агнола, Антон Бабник, Јосип Баховец, Франц Борштнар, Франц Черне, Антон Герзинић, Јанко Јован, д-р

Томаж Клинар, д-р Милан Корун, Иван Краљ, Франц Новак, Рајко Стојец, Албин Зајец и д-р Станислав Житко, чланови. Владин комесар је г. д-р Јосип Хубад, а комесар Министра трговине и индустрије г. д-р Иван Вртачник. Директор Хранилнице је г. д-р Фран Черне.

PRVO JUGOSLOVENSKO TRANSPORTNO A. D. SCHENKER & CO., BEOGRAD

Trgovci su nekada sami prevozili svoju robu. Docije su ovaj zadatak preuzela naročita preduzeća — vozari. Danas su to u prvom redu železnice i parobrodarska društva. Prema tome, pošiljalac odnosno primalac ne bi trebao danas ništa drugo da radi nego da donese robu pomenutim vozarima ili da je od njih odnese na svoje stovarište. To izgleda vrlo prosto i jednostavno. Međutim, odavna se ukazala potreba za posebnim otpremničkim odnosno špediterskim preduzećima, koja posreduju između vozara s jedne i pošiljaoca odnosno primaoca robe s druge strane. Naročito kod uvoza i izvoza usluge otpremničkih preduzeća postale su neophodno potrebne. Bez naročitih preduzeća koja vode računa o otpremanju i carinjenju robe, o inkasu, o zaključenju ugovora s vozarem i slično — spoljna trgovinska razmena ne bi se mogla više zamisliti, pogotovo danas kad međunarodna trgovina na svakom koraku nailazi na prepreke.

Otpremanje robe je posao koji danas iziskuje veliku stručnu spremu. Običan trgovac, pa ni veće izvozničko preduzeće nema mogućnosti da stalno prati promene železničkih tarifa i uslove pod kojima razna transportna preduzeća vrše prevoz robe. To isto se može reći i u pogledu raznih neobično komplikovanih carinskih, trošarinskih, sanitarnih i policijskih propisa koji važe za različite vrste robe, naročito pri prelazu državnih granica. Međutim, bez detaljnog poznavanja ovih tarifa, uslova i propisa, koji se inače vrlo često i menjaju, nemoguća je tačna kalkulacija podvoznih troškova i tačno predviđanje vremena kad će roba stići primaocu. Za razvitak spoljne trgovine naročito su važna velika međunarodna otpremnička preduzeća, koja imaju razgrađenu mrežu filijala i poslovne prijatelje u raznim zemljama, jer će uvoznici i izvoznici od njih moći da budu najbolje usluženi.

Prvo jugoslovensko transportno a. d. Schenker & Co., Beograd, je naše najjače otpremničko preduzeće. Pored centrale u Beogradu, ono ima i čitav niz filijala, i to: u Zagrebu, Mariboru, Jesenicama, Subotici, Novom Sadu, na Sušaku i u Solunu, dakle u mestima koja su najvažnija, kako za našu izvoznu, tako i za uvoznu trgovinu. Društvo podržava, osim toga, uske poslovne veze s velikim brojem uglednih otpremničkih preduzeća u inostranstvu, tako da je u stanju da čini upravo neprocenjene usluge našoj trgovini. Zbog ogromnog opadanja uvoza i izvoza, u godinama opšte privredne depresije i bilansi ovog preduzeća zaključivani su sa gubitkom. Do kraja 1935 ukupni gubitak je bio dostigao 1 milion 363 hiljade dinara, tako da se moralo pristupiti i smanjenju glavnice. Na glavnoj skupštini, koja je održana 4 jula 1936 godine, odlučeno je u vezi s tim da se glavnica smanji za 90%, sa 1,5 miliona na 150 hiljada dinara. Istovremeno je rešeno da se ona putem novih uplata ponovo povisi na 1,5 miliona. Nove uplate u visini od 1 milion 350 hiljada izvršene su 3 oktobra 1936, prvenstveno od strane dosadašnjih akcionara.

Inače, uspeh poslovanja u 1936 godini bio je potpuno zadovoljavajući. Usled porasta izvoza koji je omogućen dobrom žetvom, kao i usled zadovoljavajućih cena porasla je i kupovna snaga našeg naroda, tako da se mogao pojačati i uvoz. To nije moglo ostati bez uticaja na poslovanje otpremničke struke. Doduše, zbog sankcija javio se znatan manjak kod izvoza u Italiju, ali je povećan izvoz u ostale zemlje, naročito u Nemačku. Prvo jugoslovensko transportno a. d. Schenker & Co. uspeo je da se u ovaj promet tako ukopča,

da je pri tome imalo odlučujuću ulogu. Poslovanje preduzeća razvilo se već u takvoj meri, da su se prošle godine morali uzimati znatni krediti. Da bi se poboljšao odnos između sopstvenih i tuđih sredstava, odlučeno je da se pristupi ponovnom povišenju glavnice sa 1,5 na 3 miliona dinara. Ovdje treba spomenuti da je u poslednje vreme izvršena i uspešna reorganizacija preduzeća, a u martu 1936 društveno sedište je preneto u Beograd. Otstranjene su i sve ostale smetnje koje su ranijih godina otežavale rad tako, da su vrlo povoljni izgledi za dalji razvitak društva.

Bilansi za četiri poslednje godine ovako izgledaju:

Aktiva	Račun izravnjanja			
	1933	1934	1935	1936
	u hiljadama dinara			
Gotovina	663	398	543	537
Hart. od vrednosti	—	7	1	1
Dužnici	14.830	10.004	19.033	22.315
Inventar	245	221	203	196
Prelazne pozicije	623	157	14	3
Gubitak	—	565	1.363	—
Pasiva				
Glavnica	1.500	1.500	1.500	1.500
Rezervni fond	75	75	75	75
Poverioci	14.782	9.777	18.859	21.117
Prelazne pozicije	—	—	723	—
Čisti dobitak	16	—	—	360
Zbir bilansa	16.373	11.352	21.157	23.052
	Račun gubitka i dobitka			
Rashodi				
Prenos gubitka	54	—	565	13
Opšti troškovi	4.492	4.133	1.612	2.148
Plate i dr. lični rashodi	—	—	2.746	3.071
Porezi	—	—	242	277
Kamata	—	—	601	522
Otpis inventara	—	—	42	44
Otpis nenapl. potraž.	311	288	68	6
Čisti dobitak	16	—	—	360
Prihodi				
Prenos dobiti	—	16	—	—
Od špedicije	4.873	3.840	4.513	6.441
Gubitak	—	565	1.363	—
Zbir prihoda-rashoda	4.873	4.421	5.876	6.441

Zbir bilansa koji je u 1934 iznosio samo 11,35 miliona dostigao je visinu od 23 miliona dinara. To je u vezi s porastom dužnika u aktivi i odgovarajućim povećanjem poverilaca u pasivi. Drugih važnih promena u računu izravnjanja gotovo i nema. Inače, porast dužnika ukazuje na jače poslovanje. Otpremnička preduzeća obično kreditiraju samo vozarinu koja se naplaćuje od primaoca robe prilikom predaje dokumenata. S pojedinim većim preduzećima, kao i s poslovnim prijateljima-špediterima obračunavanje se vrši periodično, najčešće mesečno ili tromesečno. To znači da su sva potraživanja sasvim kratkoročna i sigurna.

I kretanje prihoda od špedicije ukazuje na znatan porast poslovanja. Oni iznose 6,44 miliona prema 4,5 miliona u prethodnoj i 3,84 miliona dinara u 1934 godini. Kao što se vidi, prihodi od špedicije u 1936 su za oko 43% veći nego u prethodnoj godini. Razume se da je moralo doći do povećanja i na strani rashoda. Porast ipak nije toliki. Izdaci na ime kamate u 1936 godini su čak i manji nego u 1935, iako su obeveze preduzeća porasle. U vezi s ovim promenama ostvaren je i zadovoljavajući čisti dobitak. On iznosi 360 hiljada dinara, što čini 24% dosadanje društvene glavnice.

U upravi su gg.: d-r Danilo Dimović, pretседnik; d-r Velimir Bajkić, potpretседnik; Edo Marković, Damjan Branković, David Noškes, Robert Kronholz, Franc Lakner, Georg Schenker-Angereš i C. H. Gaeng. Članovi nadzornog odbora su gg.: Đoka Čurčin, d-r Emer Tartaglia i d-r Lujo Noškes.